

УДК 336:334.716

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Л. О. Вдовенко, к.е.н, доц.

О. С. Вдовенко, студентка

Вінницький національний аграрний університет

The article deals with the financial mechanism of the enterprise, its importance and necessity of interaction with foreign policy of the enterprise and the mechanism of state regulation as a whole, which will positively affect the financial results of the production.

В статье рассматривается финансовый механизм деятельности предприятий, его значение и необходимость взаимодействия внешней политики предприятия и механизма государственного регулирования как единого целого, что будет положительно влиять на финансовые результаты производства.

Вступ. В умовах трансформаційної економіки фінанси використовуються державою як ефективний регулятор економічного і соціального життя суспільства, їх вплив розкривається шляхом вивчення фінансової політики і фінансового механізму. Як складова економічної політики фінансова політика держави сприяє організації та використанню фінансових відносин задля забезпечення безперервного відтворювального процесу та підвищення добробуту членів суспільства. Свої цілі фінансова політика реалізує через фінансовий механізм.

Поняття «фінансовий механізм» в економічній літературі використовується досить широко. Так, на думку Юрія С.І., Федосова В.М. : «фінансовий механізм - це сукупність конкретних фінансових методів та важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення функціонування і розвитку державних структур, суб'єктів господарювання і населення» [4].

Ряд авторів [2] дають таке визначення цього поняття: «Фінансовий механізм - це сукупність фінансових методів і форм організації фінансових відносин, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства».

Опарін В.М. визначає фінансово-кредитний механізм як сукупність фінансових методів і форм, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства [1].

Романенко О.Р. також схиляється до думки, що «фінансовий механізм - це сукупність форм методів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства» [3].

На наш погляд, фінансовий механізм – це система визначених фінансовою політикою фінансових методів, важелів та інструментів, які використовують у своїй діяльності держава та підприємства за їх відповідного правового, нормативного та інформаційного забезпечення.

Постановка задачі. Більшість підходів до визначення категорії «фінансовий механізм» відображають зовнішню дію функціонування фінансів і характеризують фінанси як вирішальний фактор впливу держави на економіку країни.

Важливе місце у фінансовій системі держави відведено фінансам суб'єктів господарювання (підприємств). Вони займають одне з головних місць у відтворювальному процесі, формуванні власних грошових фондів і централізованих фінансових ресурсів держави, тому вимагають постійного контролю і належної уваги з боку керуючих органів.

Важливою складовою фінансового механізму є фінансовий механізм підприємства, який визначає системний підхід до оптимізації затрат, зниженню собівартості продукції, пошуку резервів збільшення прибутку, росту рівня рентабельності, зміцненню конкурентоспроможності підприємства на ринку тощо.

Фінансовий механізм підприємства являє собою систему визначених фінансовою політикою економічних заходів (методів, інструментів і важелів), що функціонують в межах нормативно-правового законодавства і спрямовані на забезпечення обслуговування фінансовими ресурсами операційної, фінансової, інвестиційної й інших видів діяльності.

Тобто, фінансовий механізм являє собою форми та методи впливу на суб'єкти та об'єкти фінансового управління, завдяки яким досягаються намічені стратегічні цілі.

Основними фінансовими методами цього механізму є фінансове планування, фінансове регулювання, фінансове забезпечення, фінансовий аналіз та контроль, за допомогою яких забезпечується створення та використання на підприємствах грошових фондів, які в процесі фінансово-господарської діяльності матеріалізуються в різноманітних активах.

Безпосередній вплив на фінансову діяльність підприємства здійснюється через фінансовий механізм державного регулювання (ставки податків, різноманітні стимули і санкції), але, в той же час, ефективна організація та функціонування фінансів підприємства впливають на рівень державних фінансів і на економічне зростання взагалі.

Оскільки суспільний продукт є результатом економічної діяльності суб'єктів господарювання, то саме фінансовий механізм підприємства доцільно розглядати як внутрішньогосподарський (внутрішній), ефективність якого визначається формами, методами та інструментами, що використовує підприємство у своїй діяльності, а фінансовий механізм державного регулювання, що містить усі регульовальні важелі держави, за допомогою яких вона створює відповідне економічне, правове й нормативне середовище для господарюючих суб'єктів слід розглядати як зовнішній фінансовий механізм.

Взаємодія зовнішнього і внутрішнього фінансового механізму підприємства, як єдиного цілого, сприятиме зростанню ефективної фінансової політики, спрямованої на підвищення результатів діяльності всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності.

Таким чином, фінансовий механізм підприємства - це сукупність форм і методів зовнішнього й внутрішнього впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, призначених для підвищення ефективності фінансових результатів виробництва.

Із точки зору створення умов для безперервного процесу відтворення визначальним елементом фінансового механізму підприємства є його фінансове забезпечення. Формами фінансового забезпечення є самофінансування, кредитування й державне фінансування, а інструментами механізму фінансового забезпечення - склад і структура його джерел. Вони визначають не тільки політику фінансування господарської діяльності підприємства, а й впливають на фінансові результати його діяльності.

Можливість залучати фінансові ресурси з різних джерел, у тому числі на фінансовому ринку, дає змогу підприємству відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів, вибираючи оптимальні їхні комбінації.

Результати. Більшість підприємств суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки працюють на умовах комерційного розрахунку, основною метою діяльності є отримання прибутку і тому важливим є вміння вести беззбиткову діяльність.

Тобто фінансовий механізм суб'єктів господарювання передбачає забезпечення прибутковості, самофінансування та самоокупності, які безпосередньо пов'язані зі створенням умов для зростання прибутку.

На жаль, сьогодні в Україні, ще значна кількість підприємств залишаються збитковими в силу різних причин, зокрема і неефективної внутрішньої фінансової політики.

Аналіз діючих підприємств Вінницької області (у 2008 р. їх було 2111 одиниць) показав, що сільськогосподарські підприємства регіону займаються переважно рослинництвом, тому витрати на виробництво сільськогосподарської продукції в галузі рослинництва займають найбільшу частку (в 2008 р. ця частка збільшилась і становила 80,7% проти 72,6 % в 2005 р.) в тваринництві - ця частка навпаки зменшилась в 2008 р. і становила 19,3% в загальній структурі витрат проти 27,4% в 2005 р.

В структурі витрат на виробництво продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області найбільшу частку становлять матеріальні витрати (70,5% в 2008 р.), зокрема, на міндобрива, нафтопродукти тощо. В структурі матеріальних витрат на виробництво продукції тваринництва найбільша частка належить витратам на корми (73,1%).

В цілому спостерігається збільшення рентабельності сільськогосподарської діяльності у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області з 7,8% в 2007 р. до 11,8% у 2008 р. Нерентабельним і у 2008 р. залишається тваринництво (-2,4%), а рентабельність галузі рослинництва у Вінницькій області зменшилась і становила 15,9% проти 19,9% у попередньому році.

Серед основних видів продукції сільського господарства рентабельним залишається виробництво плодів (18,6% у 2008 р. проти 43,8% у 2007 р.), вирощування зернових (13% у 2008 р. проти 27,4% в 2007 р.) та молоко (10,4% проти 17,6% в 2007 р.), тобто кризові явища в економіці держави вплинули на загальний рівень рентабельності цих основних видів продукції сільськогосподарських підприємств Вінниччини.

Аналіз реалізації видів продукції показав, що найбільше в 2008 р. було реалізовано цукрових буряків - 1541,4 тис.т (в 1,6 рази менше проти 2007 р. - на це вплинули зменшення площ посівів цукрових буряків), зернових культур - 1464,6 тис.т (в 1,7 рази більше ніж в попередньому році). Серед зернових культур найбільше реалізовано було пшениці та ячменю [5].

Головною метою розробки фінансової політики підприємства є створення раціональної системи управління фінансовими ресурсами, здатної забезпечити стратегічні і тактичні завдання його діяльності. Основними мають бути досягнення фінансової стійкості і платоспроможності, рентабельності активів і вкладеного капіталу тощо.

Якщо одним з пріоритетних завдань стратегічного управління фінансовими ресурсами є забезпечення платоспроможності, то головним завданням оперативного управління фінансами підприємства є забезпечення його ліквідності. Збереження належної платоспроможності і високої ліквідності забезпечується ефективністю управління його грошовими потоками (надходженням і використанням грошових коштів). Тому плануванню і контролю за грошовими потоками на підприємстві належить пріоритетне значення.

Визначальною метою вибору фінансової тактики є визначення оптимального обсягу оборотних активів і джерел (власних, позикових, залучених) їх фінансування. За рахунок цих джерел фінансується поточна діяльність підприємства.

Так, у Вінницькій області вартість оборотних активів підприємств за видами діяльності протягом останніх років помітно зростала і в загальному цей приріст становив 10477,7 млн. грн. Найбільший обсяг оборотного капіталу в 2008 р. знаходиться в промисловості (36,7%), торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (27,7%) та сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві (22,8%), що, як відомо, авансується в оборотні виробничі фонди і фонди обігу, чим забезпечує процес кругообігу капіталу.

В структурі оборотних активів підприємств Вінницької області мають місце незначні зміни її складових, зокрема протягом 2000-2008 рр. зменшилась частка товарно-матеріальних цінностей (з 44,1% в 2000 р. до 30,8% в 2008 р.), збільшилась частка дебіторської заборгованості (з 47,9% в 2000 р. до 58,6% в 2008 р.) [5].

Особливістю кругообігу оборотних засобів є те, що в результаті цього, особливою умовою є приріст грошей порівняно з авансованою сумою і забезпечення безперервності процесу виробництва і реалізації продукції.

Отже, для ефективного функціонування підприємств потрібно, щоб оборотні засоби формувалися вчасно і у повній мірі, що можливо при правильному плануванні всього виробничого процесу, тому необхідно планувати вартість і терміни початку окремих етапів кругообігу оборотних засобів і обіг виробничого процесу. Адже в сучасних умовах господарювання нестача оборотних активів негативно впливає на виробничо-фінансову діяльність підприємств і на економіку держави в цілому.

Висновки. Для цілей ефективного використання фінансових ресурсів підприємства та з метою реалізації процесу управління фінансами підприємств застосовується фінансовий механізм.

Фінансову політику слід розглядати не окремо, а як невід'ємний елемент фінансового механізму організації економіки України. Фінансове регулювання держава здійснює перш за все через оподаткування, тому податкова політика повинна бути гнучкою, необхідно вдосконалювати податкове законодавство, адже запроваджена велика кількість податків, постійно і необдуманно надаються пільги підприємствам чи окремим галузям, що створює умови для згортання виробництва і появи тіньового сектора. Необхідно покращити використання такого фінансового важеля як кредит; створити умови для використання такого важеля як інвестиції.

Суттєве значення у покращенні фінансового механізму організації економіки України має удосконалення його правового забезпечення, на основі якого вибудовують фінансові механізми координації, стимулювання, регулювання, контролю та організації національної економіки.

Для забезпечення сталого економічного зростання в Україні необхідно адаптувати вітчизняне законодавство до світових норм і стандартів, завершити реформування національної економіки, що сприятиме такій фінансовій політиці, яка направлена на вибір ефективних методів, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Список використаної літератури

1. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) : Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2001. -164 с.
2. Оспіщев В.І. , Лачкова Л.І. , Близнюк О.П. та ін . Фінанси: Підручник.- К.КНЕУ, 2004. - 345 с.
3. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник.- К: Центр навчальної літератури, 2004.- 312 с.
4. Юрій С.І., Федоров В.М. Фінанси .-К.: Знання, 2008.- 611 с.
5. Статистичний щорічник Вінниччини за 2008 рік.

УДК: 330.341

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

*О.А. Громов, здобувач
Європейський університет, м. Київ*

The necessity of transition economy agricultural innovations. The problems of innovation and investment development, factors affecting the innovation of enterprises and hinder the activity of domestic and foreign investors.

Обоснована необходимость перехода экономики сельского хозяйства на инновационный путь развития. Рассмотрены проблемы инновационно-инвестиционного развития, факторы, негативно влияющие на инновационную деятельность предприятий и сдерживают активность отечественных и иностранных инвесторов.

Вступ. З розвитком міжнародних глобалізаційних процесів і відкритістю ринків розуміння ролі дійового механізму державної підтримки сільського господарства як фактору стабілізації умов відтворення в галузі набуває дедалі більшої важливості для владних структур, які формують державну політику. Сільське господарство належить до провідних галузей агропромислового та господарського комплексу України, ефективність функціонування якої визначає економічну та продовольчу безпеку країни. Матеріально-ресурсне забезпечення